

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 9Co/434/2013
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4106222852
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 06. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Marčeková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2014:4106222852.10

Uznesenie

Krajský súd v Nitre v právnej veci navrhovateľky: P. V., bytom N., S. 6, zast. JUDr. Ivetou Lenčేశovou, advokátkou so sídlom v Nitre, Farská 28, proti odporcom: 1. J.. V. W., bytom N., W. XX, 2. Z. W., bytom N., W. XX, obaja zast. JUDr. Jurajom Bizoňom, advokátom so sídlom v Nitre, Farská 31, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Okresného súdu Nitra zo dňa 14. októbra 2013 č. k. 12C/240/2006-588, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom (druhým v poradí) súd prvého stupňa návrh zamietol a rozhodol, že o trovách konania rozhodne samostatným uznesením. Rozhodnutie odôvodnil ustanoveniami § 123, § 124, § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka a na základe vykonaného dokazovania zistil, že navrhovateľka sa poslednou úpravou a pripustením zmeny petitu návrhu domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, nachádzajúcim sa v kat. úz. N., zapísaných na LV č. XXXX ako parcely registra „C“ parc. č. 236/10 - ostatné plochy o výmere 191 m² a parc. č. 236/11 - ostatné plochy o výmere 137 m² a to v podiele 9/10, zmenená bola výmera parc. č. 236/11, pretože podľa vyhotoveného geometrického plánu č. 39/2003 zo dňa 02. 09. 2005, ktorý vyhotovil GEOD 2000 J.. Y., bola parc. č. 236/11 - ostatné plochy o výmere 224 m² rozdelená na dve novovytvorené parcely a to parc. č. 236/11 - ostatné plochy o výmere 137 m² a parc. č. 236/14 - ostatné plochy o výmere 87 m² a v tomto konaní si uplatňuje len nárok voči odporcom, čo sa týka výmery 137 m². Podiel 9/10, ktorý žiadala určiť, odôvodnila tým, že zmluvou o postúpení nároku z reštitúcie zo dňa 05. 03. 2012 jej pôvodná účastníčka konania Z. M. postúpila svoj podiel 7/10 k celku na pozemkoch a podiel 1/10 je nárokom po zomrelom J. V., po ktorom je jedinou dedičkou a podiel 1/10 bol jej samej po otcovi J. V.. Súd dospel k záveru, že Z. M. - pôvodne navrhovateľka v 2. rade nemohla svoj podiel 7/10 platne previesť na navrhovateľku, pretože z ničoho nevyplýva, že je vlastníčkou predmetných nehnuteľností v podiele 7/10, a tak takéto právo ani nemohla platne previesť na navrhovateľku, rovnako nemôže patriť navrhovateľke podiel 1/10 po jej zomrelom bratovi, pretože ani on nebol vlastníkom takéhoto podielu. Z pripojeného spisu OPÚ v Nitre č. 2008/00851-84/04-R-II. súd zistil, že navrhovateľka a J. V. podali dňa 14. 04. 2004 žiadosť o navrátenie vlastníctva k pozemkom evidovaným v PKV č. 56 a 1325. Obvodný úrad konanie prerušil do rozhodnutia súdu v tejto veci. Rovnako podala žiadosť aj Z. M. a konanie je prerušené. Vzhľadom k tomu, že Obvodný úrad konanie prerušil, súd mal s poukazom na rozhodnutie Ústavného súdu II. ÚS 231/2009 za to, že navrhovateľka bola oprávnená podať určovaciu žalobu na súd podľa všeobecných predpisov občianskeho práva aj popri reštitučnom nároku, pretože reštitučné predpisy neboli vydávané pre ten účel, aby spôsobili zánik vlastníckeho práva oprávnených osôb, ale aby im uľahčili obnovenie vlastníckeho práva, preto ak došlo k zabráneniu majetku štátom bez právneho dôvodu, osoba nestratila svoj vlastnícky vzťah k tomuto majetku a môže sa domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva podľa ustanovení Občianskeho zákonníka. Je nesporné, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania prešli legitímne do vlastníctva štátu a v súčasnosti sú vo vlastníctve odporcov v 1. a 2. rade, preto je daná vo veci pasívna legitímácia odporcov. Čo sa týka petitu návrhu a okruhu účastníkov konania na strane

navrhovateľa, tu súd videl nedostatky, pre ktoré návrh bolo nutné zamietnuť, pretože navrhovateľka sa nemala podaným návrhom domáhať priameho určenia, že je vlastníčkou nehnuteľnosti, ale mala sa domáhať toho, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po jej právnych predchodcoch, navrhovateľka sa nemôže domáhať priamo určenia vlastníckeho práva k sporným parcelám, keďže vlastnícke právo k nim by malo patriť jej právnym predchodcom, avšak navrhovateľka v konaní nepreukázala, akým právnym titulom mala nadobudnúť po svojich právnych predchodcoch sporné parcely, ktoré predmetom dedenia neboli. Navrhovateľka odvodzovala svoje vlastnícke právo od toho, že jej právni predchodcovia boli vlastníckymi nehnuteľnosti. Na strane navrhovateľa nebol úplný okruh účastníkov, keď účastníkmi konania na strane navrhovateľa neboli všetci právni nástupcovia pôvodných podielových spoluvlastníkov, preto ak sa určenia nedomáhali všetci do úvahy pripadajúci dedičia po pôvodných vlastníkoch, ide tu o nedostatok aktívnej vecnej legitímácie v konaní, pretože vlastníctvo k nehnuteľnosti v súdnom konaní sa musí vždy uplatňovať návrhom smerujúcim proti všetkým formálnym vlastníkom a zároveň musí byť uplatňované všetkými do úvahy pripadajúcimi spoluvlastníkmi. Okruh účastníkov na strane navrhovateľa je daný tým, že vlastnícke právo odvodzujú od svojich právnych predchodcov. Sama navrhovateľka vo svojom návrhu uvádzala, že sa domáha určenia vlastníckeho práva po svojom otcovi J. V. a to v podiele 1/10, rovnako aj pôvodní navrhovatelia J. V. a V. V. a Z. M. v podiele 7/10 po svojej matke S. M.. Podanie určovacej žaloby, ktorá nerešpektuje uvedené základné formálne predpoklady, nemôže viesť k pozitívnemu rozhodnutiu pre navrhovateľku, a preto súd návrhu na určenie, že je vlastníčkou žalovaných nehnuteľností v podiele 9/10 k celku zamietol a vyhovieť mu nemohol. O trovách konania súd rozhodol s poukazom na § 151 ods. 3 OSP tak, že o trovách konania súd rozhodne samostatným uznesením v lehote 30 dní po právoplatnom rozhodnutí vo veci samej.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podala v zákonom stanovenej lehote navrhovateľka odvolanie, odôvodniac ho tým, že súd vec nesprávne právne posúdil. Návrh, ako aj nepripustenú zmenu petitu navrhovateľka odôvodňovala tým, že aj odporca sám potvrdil skutočnosť, podľa ktorej mal za to, že pozemky parc. č. 236/10, 236/11, 259/3, zapísané na LV č. XXXX pre kat. úz. N. a parc. č. 259/2 v súčasnosti zlúčenej do parc. č. 260, zapísanej na LV č. XXXX pre kat. úz. N. považoval v čase nadobudnutia za právne nevysporiadané. Navrhovateľka poukázala na skutočnosť, že dňa 08. 10. 1998 bolo vydané osvedčenie vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva k uvedeným nehnuteľnostiam, pričom pre nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti vydržaním podľa § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka je nevyhnuté splniť podmienky, a to uplynutie desiatich rokov nepretržitej držby a tiež oprávnenú držbu nadobúdateľa. Odporca si započítal plynutie vydržacej doby svojich právnych predchodcov, pričom z vykonaného dokazovania, výsluchu svedkyne M. vyplýva, že nie je právny dôvod na započítanie vydržacej doby po právnych predchodcoch. U odporcu nebol daný ani žiadny právny titul, ktorý by zakladal začatie plynutia vydržania pre odporcu a jeho dobromyseľnosť v tom, že mu pozemky patria, keďže predmetné pozemky neboli súčasťou žiadneho scudzovacieho právneho úkonu v prospech odporcu. Keďže odporca nesplnil ani jednu z podmienok ustanovených zákonom pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním k pozemkom parc. č. 236/10, 236/11, 256/2, 259/3, tieto sa nemohli stať predmetom jeho výlučného vlastníctva a to napriek tomu, že bolo vydané osvedčenie, ktoré takýto právny stav deklarovalo. Rozhodnutie o tom, že odporcovia nesplnili podmienky na vydanie osvedčenia o držbe nehnuteľnosti pripúšťa aj súdna prax, preto navrhovateľka trvá na tom, že na základe vykonaného dokazovania je zrejmé, že všetky skutočnosti, zistené v konaní, môžu tvoriť podklad pre rozhodnutie o zmenenom návrhu. Tvrdenie súdu, že mal rozhodovať o určovacej žalobe neobstojí, pretože otázku vlastníckeho práva nemožno riešiť paralelne v súdnom i správnom konaní, nakoľko výsledkom by mohli byť dve právne záväzné rozhodnutia, ktoré by mohli byť navyše navzájom si odporujúce vo výroku. Navrhovateľka ako oprávnená osoba si uplatnila právo na navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré sú predmetom tohto konania, v konaniach, vedených na Obvodnom pozemkovom úrade v Nitre pod č. 1259/04-R a 84/04-R, a preto je o vlastníckom práve k týmto pozemkom oprávnený rozhodovať správny orgán - Obvodný pozemkový úrad v Nitre. Z judikátu, na ktorý súd poukazuje, vyplýva, že určovacia žaloba nie je v zásade vylúčená, avšak možno ju uplatniť iba v prípade opomenutia uplatnenia reštitučného nároku, a nie paralelne. Z uvedeného dôvodu bola podaná zmena návrhu a trvá na tom, že iba takto pripustená zmena návrhu by mohla byť podkladom pre ďalšie konanie. Navrhovateľka si voči predmetným nehnuteľnostiam uplatnila reštitučný nárok, preto to, že predmetné nehnuteľnosti sú vo vlastníctve odporcov, bráni vráteniu vlastníckeho práva navrhovateľke zo strany Slovenskej republiky. Ak chcel súd rozhodovať o určení vlastníckeho práva navrhovateľky, bol povinný sa vysporiadať so skutočnosťou, či navrhovateľka spĺňa podmienky navrátenia vlastníckeho práva k predmetným pozemkom v rámci reštitučného nároku. Týmto postupom by sa zároveň odstránili všetky pochybnosti o aktívnej legitímácii navrhovateľky, vzhľadom k úprave

oprávnenej osoby v § 2 ods. 3 reštitučného zákona. Z uvedených dôvodov je potrebné aktívnu legitímáciu navrhovateľky skúmať v zmysle špecifikácie oprávnenej osoby na uplatnenie reštitučného nároku k predmetným nehnuteľnostiam. Nakoľko správny orgán posúdil navrhovateľku ako oprávnenú osobu v zmysle reštitučného zákona, postavenie navrhovateľky ako potenciálneho vlastníka je nesporné. Súd sa na jednej strane dostatočným spôsobom nevysporiadal s otázkou navrátenia vlastníckeho práva navrhovateľke v zmysle reštitučného nároku, zároveň sa žiadnym spôsobom nevyjadril ani k vlastníckemu právu odporcov v 1. a 2. rade. Napriek tomu, že súd konštatoval oprávnenie rozhodovať o vlastníckom práve navrhovateľky k predmetným nehnuteľnostiam, toto nijako nevyriešil, preto bola takýmto postupom súdu navrhovateľke odňatá možnosť domáhať sa navrátenia a ochrany vlastníckeho práva v zmysle reštitúcie a tiež v zmysle ústavného práva na ochranu vlastníctva. Z uvedených dôvodov navrhol napadnutý rozsudok podľa § 221 ods. 1 písm. h) OSP zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a navrhovateľke priznať náhradu trov odvolacieho konania v sume 656,30 eura.

Odporcovia v 1. a 2. rade vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľky uviedli, že predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva k pozemkom registra „C“ parc. č. 236/10 - ostatné plochy vo výmere 191 m², parc. č. 236/11 - ostatné plochy vo výmere 137 m², nachádzajúcich sa v katastrálnom území N. v prospech navrhovateľky v podiele 9/10, na základe čoho bolo vykonané dokazovanie. Predmetom konania nebolo skúmanie splnenia podmienok spisania notárskej zápisnice JUDr. Jany Jánoškovej zo dňa 08. 10. 1998, na základe ktorej nehnuteľnosti nadobudli odporcovia. K dôvodom neprípustnosti zmeny petitu navrhovateľkou sa už vyjadrili, pričom odkazujú na ich vyjadrenia. Odporcovia sa v celom rozsahu stotožňujú so závermi súdu 1. stupňa, týkajúcimi sa aktívnej legitímácie na strane navrhovateľky, podľa ktorých Z. M. nemohla svoj podiel 7/10 platne previesť na navrhovateľku, pretože z ničoho nevyplýva, že je vlastníčkou nehnuteľností, a tak vlastnícke právo nemohla ani platne previesť. Navrhovateľke tiež nemôže patriť podiel 1/10 po jej zomrelom bratovi. S názorom súdu, že ak sa určenia nedomáhali všetci do úvahy pripadajúci dedičia po pôvodných vlastníkoch, ide tu o nedostatok aktívnej vecnej legitímácie v konaní, sa stotožňuje. Uvedený právny názor akceptuje zaužívanú konštantnú judikatúru, podľa ktorej, v dôsledku samotnej skutočnosti, že na strane účastníkov konania je nedostatok aktívnej, či pasívnej legitímácie, je nevyhnutné návrh navrhovateľa zamietnuť bez ďalšieho. Keďže navrhovateľka v odvolaní neuviedla žiadne nové skutočnosti, ktoré by mohli mať vplyv na rozhodnutie, navrhli, aby odvolací súd napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdil a odporcom priznal náhradu trov konania.

Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 OSP) preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok procesným postupom podľa § 212 ods. 1 OSP na nariadenom odvolacom pojednávaní podľa § 214 ods. 2 OSP a dospel k tomu záveru, že odvolanie navrhovateľky je dôvodné, preto napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Pôvodne podaným návrhom sa navrhovatelia v 1. až 4. rade, z ktorých je t. č. už účastníčkou konania len pôvodne označená navrhovateľka v 1. rade P. V., domáhali určenia, že odporca J.. V. W. stráca postavenie oprávneného držiteľa pozemku parc. KN č. 236/11 (PKN 93/2) v k. ú. N. a navrhovatelia Z. M., rod. M. v podiele 7/10, P. V. v 1/10, J. V. v 1/10 a V. V. v 1/10 získavajú nárok na uplatnenie vlastníckeho práva k pozemku parc. KN 236/11 v k. ú. N.. Spolu s návrhom navrhovateľka v 1. rade, t. č. navrhovateľka, požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov a pridelenie zástupcu z radov advokátov. Uznesením zo dňa 19. decembra 2006 č. k. 12C 240/2006-46 súd prvého stupňa ustanovil navrhovateľke zástupcu z radov advokátov, a to Mgr. Zuzanu Bereseckú. Zároveň jej priznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Dňa 27. 09. 2007 podali navrhovatelia podanie, ktorým špecifikovali petit a domáhali sa ním určenia, že podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti, nachádzajúcej sa v kat. úz. N., zapísanej v LV č. XXXX ako parc. č. 236/10 - ostatné plochy vo výmere 191 m² a parc. č. 236/11 - ostatné plochy vo výmere 224 m² je navrhovateľka v 1. rade v podiele 1/10 k celku, navrhovateľka v 2. rade v podiele 7/10 k celku, navrhovateľ v 3. rade v podiele 1/10 k celku a navrhovateľ v 4. rade v podiele 1/10 k celku. Táto zmena petitu bola na pojednávaní dňa 10. júna 2009 uznesením pripustená. Zároveň žiadali, aby do konania na strane odporcu pristúpila ako odporkyňa v 2. rade Z. W.. Súd na pojednávaní dňa 27. februára 2008 uznesením jej vstup do konania pripustil. Uznesením zo dňa 11. marca 2009 č. k. 12C/240/2006-211 došlo k zrušeniu uznesenia Okresného súdu Nitra č. k. 12C 240/2006-46 zo dňa 19. 12. 2006 v časti ustanovenia zástupkyne z radov advokátov Mgr. Zuzany Bereseckej a navrhovateľke bol ustanovený zástupca z radov advokátov JUDr. Svorad Petruška. Dňa 15. 07. 2009 bola podaná ďalšia zmena petitu, ktorou sa navrhovatelia domáhali určenia, že odporcovia v 1. a 2. rade nespĺnili podmienky na vydanie notárskeho osvedčenia č. N323/98, NZ 322/98 o vydržaní vlastníckeho práva k

nehnutelnosti, parc. č. 236/10 - ostatné plochy vo výmere 191 m² a parc. č. 236/11 - ostatné plochy vo výmere 224 m² a parc. č. 259/3 - záhrady vo výmere 4 m², zapísaných na LV č. XXXX pre kat. úz. N. a vlastnícke právo k nim im nevzniklo. Domáhali sa tiež určenia, že odporcovia v 1. a 2. rade nespĺnili podmienky na vydanie notárskeho osvedčenia č. N323/98, NZ 322/98 o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, parc. č. 259/2 - záhrady vo výmere 47 m² v súčasnosti zlúčenej do parc. č. 260 - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 267 m², zapísanej na LV č. XXXX pre kat. úz. N. a vlastnícke právo k nej im nevzniklo. Žiadali tiež určiť, že podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v kat. úz. N., zapísanej na LV č. XXXX ako parc. č. 236/1 - ostatné plochy vo výmere 4689 m² a parc. č. 259/3 - záhrady vo výmere 4 m², zapísanej na LV č. XXXX pre kat. úz. N. a parc. č. 259/2 - záhrady vo výmere 47 m² v súčasnosti zlúčenej do parc. č. 260 - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 267 m², zapísanej na LV č. XXXX pre kat. úz. N., je navrhovateľka v 1. rade v podiele 1/10 k celku, navrhovateľka v 2. rade v podiele 7/10 k celku, navrhovateľ v 3. rade v podiele 1/10 k celku a navrhovateľ v 4. rade v podiele 1/10 k celku. Žiadali tiež určiť, že vlastníkom parc. č. 236/10 - ostatné plochy vo výmere 191 m² a parc. č. 236/11 - ostatné plochy vo výmere 224 m² je Slovenská republika v správe Slovenský pozemkový fond. Súd prvého stupňa o tejto zmene petitu rozhodol uznesením zo dňa 28. júla 2009 č. k. 12C 240/2006-269 tak, že návrh na pripustenie zmeny návrhu na začatie konania zamietol. Súd prvého stupňa vo veci prvýkrát rozhodol rozsudkom zo dňa 15. februára 2010 č. k. 12C 240/2006-317 tak, že návrh zamietol. Proti tomuto rozsudku podali navrhovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol odvolací súd uznesením zo dňa 31. marca 2011 č. k. 9Co/194/2010-371 tak, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s opravným uznesením zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie pre procesné pochybenia. Následne došlo uznesením zo dňa 20. júla 2011 č. k. 12C/240/2006-394 k zrušeniu ustanovenia zástupcu z radov advokátov JUDr. Svorada Petrušku a navrhovateľke bolo na jeho miesto ustanovené Centrum právnej pomoci so sídlom v Bratislave. Na pojednávaní dňa 1. októbra 2008 právny zástupca navrhovateľky uviedol, že trvá na písomne podanom návrhu zo dňa 16. 11. 2006, ako aj na doplnení návrhu zo dňa 28. 05. 2008. Zároveň predniesol návrh na zmenu petitu v súlade s jeho písomným vyhotovením v spise na č. I. 62, pričom súd takúto zmenu petitu uznesením na pojednávaní pripustil. Dňa 06. 03. 2012 bolo súdu oznámené, že navrhovateľku bude v konaní zastupovať na základe rozhodnutia Centra právnej pomoci JUDr. Iveta Lenčéšová. Právna zástupkyňa navrhovateľky podala na súde dňa 18. 01. 2013 návrh na zmenu petitu, ktorým sa domáhala určenia, že odporcovia v 1. a 2. rade nespĺnili podmienky na vydanie Notárskej zápisnice JUDr. Jany Jánoškovej N 322/98, NZ 323/98 zo dňa 08. 10. 1998 ako osvedčenia vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, nachádzajúcim sa v k. ú. N., zapísaným v LV XXXX ako parc. č. 236/10 - ostatná plocha vo výmere 191 m², parc. č. 236/11 - ostatná plocha vo výmere 224 m². Súd prvého stupňa na pojednávaní dňa 27. mája 2013 uznesením návrh na pripustenie zmeny návrhu na začatie konania zamietol. Poslednou zmenou petitu, doručenou súdu dňa 23. 07. 2013, sa navrhovateľka domáhala určenia, že je podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností, nachádzajúcich sa v kat. úz. N., zapísaných v LV č. XXXX ako parcely registra „C“ evidované na katastrálnej mape pod parc. č. 236/10 - ostatné plochy o výmere 191 m² a parc. č. 236/11 - ostatné plochy vo výmere 137 m² a to v podiele 9/10 k celku. Táto posledná zmena návrhu bola pripustená uznesením na pojednávaní dňa 23. septembra 2013 a následne súd rozhodol napadnutým rozsudkom.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) zmyslom a účelom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je zaručiť každému reálny prístup k súdu (viď I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). Obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94). K porušeniu základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy preto dochádza aj vtedy, ak sa niekto („každý“) domáha svojho práva na súde, ale súdna ochrana tomuto právu nie je priznaná, alebo nemôže byť priznaná v dôsledku konania súdu, ktoré je v rozpore so zákonom (porovnaj

III. ÚS 7/08). Súdna ochrana v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy predpokladá predošlé uplatnenie zákonom ustanoveného postupu, ktorým sa oprávnená osoba domáha svojho práva (resp. jeho ochrany) na súde (I. ÚS 24/97).

Konanie súdu v súlade so zákonom musí vykazovať určitú kvalitu a v materiálnom ponímaní zabezpečovať právo na súdnu ochranu. Procesný postup súdu pri konštituovaní rozhodnutia, ktorý nenachádza oporu v zákone, je preto potrebné považovať za závažnú vadu nenaplnujúcu materiálnu stránku práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivý proces, ktorá v konečnom dôsledku objektívne bráni riadnemu (účinnému a efektívnemu) uplatneniu dôležitých procesných práv účastníkov konania, ktoré slúžia na ochranu ich práv a oprávnených záujmov v občianskom súdnom konaní (Najvyšší súd SR sp. zn. 5 MCdo 13/2010).

Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať v ústavnom a zákonom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplývajú z čl. 46, čl. 48 a nasl. ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Právo na spravodlivé prejednanie veci zahŕňa v sebe najmä princíp „rovnosti zbraní“, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní a ďalšie požiadavky spravodlivého súdneho konania. Jedným z týchto princíпов predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces (čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka na prerokovanie veci v jeho prítomnosti, na ktoré nadväzujú práva (procesnej povahy) vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom a v rámci princípu kontradiktórnosti mať právo vyjadriť sa k stanoviskám (napr. k žalobe, k opravným prostriedkom alebo iným relevantným podaniam) a návrhom na vykonanie dôkazov druhého účastníka. Zmyslom procesných garancií vyplývajúcich z ustanovení čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a z čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je zabezpečiť, aby bola účastníkovi konania poskytnutá zo strany príslušného orgánu verejnej moci rozumná a dostatočná možnosť uplatniť svoj vplyv na priebeh a výsledok konania využitím svojich procesných práv za podmienok, ktoré ho nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s druhým účastníkom konania. Ak procesný postup orgánu verejnej moci objektívne poskytol účastníkovi konania priestor uplatniť tieto procesné práva, no ten ich bez dôvodu hodného osobitného zreteľa nevyužil (prípadne nevyužil v plnom rozsahu), nemožno dospieť k záveru, že došlo k porušeniu jeho základných práv na súdnu ochranu, na rovnosť v konaní alebo na prerokovanie veci v jeho prítomnosti, prípadne porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie (viď Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 153/07 z 18. októbra 2007).

Ako ústavne nesúladne (porušujúce základné práva) ústavný súd hodnotí také rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými boli normy podústavného práva interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08), pričom tento prístup možno nájsť aj v judikatúre Ústavného súdu Českej republiky (napr. III. ÚS 150/99). Tento zároveň uviedol, že prílišný formalizmus pri výklade právnych noriem vedúci k extrémne nespravodlivému záveru potom znamená porušenie základných práv (IV. ÚS 1735/07).

Účastník občianskeho súdneho konania má legitímne právo očakávať, že súd rozhodujúci v jeho veci pozná právo (iura novit curia) a rozhodne podľa práva (I. ÚS 390/08).

Podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP súd rozhodnutie zruší, len ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. O vadu konania, ktorá je z hľadiska § 221 ods. 1 písm. f) OSP významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Takáto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý súdny proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

Vychádzajúc z obsahu odvolania a v ňom vytykaných nedostatkov, odvolací súd sa osobitne zamerlal na skúmanie otázky, či postupom alebo rozhodnutím súdu prvého stupňa bola navrhovateľke odňatá možnosť konať pred súdom podľa § 221 písm. f) OSP.

Z odvolania navrhovateľky v danej veci rezonuje to, že súd prvého stupňa nepripustil navrhovateľkou navrhovanú zmenu petitu, ktorou sa domáhala určenia, že odporcovia v 1. a 2. rade nespĺnili podmienky na vydanie osvedčenia o držbe nehnuteľnosti, aj keď takéto petít súdna prax pripúšťa a na základe vykonaného dokazovania je zrejmé, že všetky skutočnosti, zistené v konaní, môžu tvoriť podklad pre rozhodnutie o takto navrhovanom zmenenom petite. Ako dôvod odvolania na to poukázala z dôvodu, že voči uzneseniu o pripustení alebo nepripustení zmeny návrhu nie je v zmysle ustanovenia § 202 ods. 3 písm. f) OSP odvolanie prípustné, a teda voči samotnému rozhodnutiu súdu o pripustení, či nepripustení návrhu sa nemohla účinne brániť. Dôsledkom takto nepripustenej zmeny návrhu pritom bolo, že súd rozhodoval o petite, o ktorom sám v rozhodnutí uviedol, že v ňom videl nedostatky, čo v konečnom dôsledku viedlo k zamietnutiu návrhu. Na odvolacom pojednávaní uviedla, že pri formulácii odvolania musela vychádzať už z toho, že zmenu návrhu jej súd nepripustil.

Všetky ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku treba však vykladať systémovo a vo vzájomnej súvislosti, musí sa pri tom vždy prihliadať na osobitosti každej prejednávanej veci pri súčasnom rešpektovaní princípu rovnosti, a preto je vždy vecou individuálneho posúdenia, aké dôsledky majú (prípadné) procesné nedostatky, ku ktorým došlo v občianskom súdnom konaní v postupe súdov (pozri II. ÚS 264/2006).

Y. súd, vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, zistil, že v danej veci bol návrh viac krát menený, pričom navrhovateľku zastupovali v konaní traja právni zástupcovia, ustanovení jej súdom. Pôvodne bol návrh formulovaný na určenia, že odporca J. V. W. stráca postavenie oprávneného držiteľa pozemku parc. KN č. 236/11 (PKN 93/2) v k. ú. N. (tento návrh bol podaný pôvodnými navrhovateľmi v 1. až 4. rade, v čase, keď neboli zastúpení právnym zástupcom), pričom podobným spôsobom sformulovaný petít, teda určenia, že odporcovia v 1. a 2. rade nespĺnili podmienky na vydanie notárskeho osvedčenia č. N323/98, NZ 322/98 o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, parc. č. 236/10 - ostatné plochy vo výmere 191 m² a parc. č. 236/11 - ostatné plochy vo výmere 224 m² a parc. č. 259/3 - záhrady vo výmere 4 m², zapísaných na LV č. XXXX pre kat. úz. N. a vlastnícke právo k nim im nevzniklo a určenia, že odporcovia v 1. a 2. rade nespĺnili podmienky na vydanie notárskeho osvedčenia č. N323/98, NZ 322/98 o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, parc. č. 259/2 - záhrady vo výmere 47 m² v súčasnosti zlúčenej do parc. č. 260 - zastavané plochy a nádvorcia vo výmere 267 m², zapísanej na LV č. XXXX pre kat. úz. N. a vlastnícke právo k nej im nevzniklo, žiadal pripustiť aj právny zástupca navrhovateľky JUDr. Svorad Petruška podaním zo dňa 15. 07. 2009. Podobne formulovaný petít podala na súde prvého stupňa aj ďalšia právna zástupkyňa navrhovateľky JUDr. Iveta Lenčošová dňa 18. 01. 2013, ktorým chcela pripustiť zmenu petitu, ktorou sa domáhala určenia, že odporcovia v 1. a 2. rade nespĺnili podmienky na vydanie Notárskej zápisnice JUDr. Jany Jánoškovej N 322/98, NZ 323/98 zo dňa 08. 10. 1998 ako osvedčenia vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, nachádzajúcim sa v k. ú. N., zapísaným v LV XXXX ako parc. č. 236/10 - ostatná plocha vo výmere 191 m², parc. č. 236/11 - ostatná plocha vo výmere 224 m². Ani jedna z takto navrhovaných zmien návrhu nebola súdom prvého stupňa pripustená, pričom takéto rozhodnutie bolo odôvodnené tým, že výsledky doterajšieho dokazovania neumožňujú súdu rozhodnúť o zmenenom návrhu. K takémuto záveru súd prvého stupňa dospel napriek tomu, že vo veci vykonával aj dokazovanie smerujúce k rozhodnutiu o zmenenom návrhu, a to oboznámením sa s písomnými listinami a výsluchom svedkyne S. M.. Z takýchto zistení odvolací súd dospel k záveru, že postupom súdu prvého stupňa bola navrhovateľke odňatá možnosť konať pred súdom, pretože princíp právnej istoty (vyklúčujúci priestor pre ľubovôľu) musí byť prítomný vo všetkých rozhodnutiach súdu, teda aj pri takých, proti ktorým odvolanie nie je prípustné a nerešpektovaním zákonných predpokladov pri vydaní aj takéhoto rozhodnutia môže dôjsť k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 221 ods. 1 pís. f) OSP zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, keď mal za to, že napriek tomu, že výsledky vykonaného dokazovania boli podkladom pre rozhodnutie o zmenenom návrhu, niektoré zmeny návrhu navrhovateľkou nepripustil a pripustil len také zmeny návrhu, ktoré v konečnom dôsledku mali za následok zamietnutie návrhu, keď súd prvého stupňa videl v petite návrhu nedostatky.

V prípade, ak opätovne dôjde k podaniu návrhu na zmenu petitu, akého sa navrhovateľka už domáhala a ktorý jej pripustený nebol, odvolací súd zastáva názor, že v spise je dostatok podkladov pre rozhodnutie o takom zmenenom návrhu, preto nevidí dôvod na nepripustenie takejto zmeny petitu, pretože aj dokazovanie vo veci smerovalo k rozhodnutiu o takomto zmenenom návrhu. Názorom odvolacieho súdu je súd prvého stupňa v ďalšom konaní viazaný (§ 226 OSP).

Toto rozhodnutie bolo prijaté v senáte pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustné odvolanie.